

Frågan om formerna för kommunalrådsval

Till distriktsårskonferensen 2015 inkom två motioner avseende hur vi som distrikt ska genomföra valet av kommunalråd. Utifrån motionerna och distriktsstyrelsens svar fattade årskonferensen besluten "att ombuden på kommande valkonferenser utser Vänsterpartiets kommunalråd" samt "att årskonferensen därmed ger distriktsstyrelsen i uppdrag att utreda frågan om rutiner för att sätta listor och välja kommunalråd. Distriktsstyrelsen återkommer med ett förslag till beslut till årskonferensen 2017."

Distriktsstyrelsen fattade hösten 2015 beslut om att utse en arbetsgrupp som fick uppdraget att utifrån en analys av vårt och andra distrikt lämna förslag på när och hur en valkonferens ska utse kommunalråds kandidater för Vänsterpartiet Göteborg. De som ingick i arbetsgruppen var Håkan Eriksson, Grith Fjeldmose, Johanna Eliasson och Johan Svensson. Förslaget presenteras i samband med årskonferensen 2017, efter behandling i distriktsstyrelsen. Detta är en sammanställning av huvudsakliga slutsatser tillsammans med förslag till beslut.

Före eller efter valet

En första frågeställning är när i tiden valet av kommunalråd ska ske. Beslutet som distriktsårskonferensen fattade att "kommande valkonferenser utser Vänsterpartiets kommunalråd" lämnar enligt vår tolkning frågan öppen om valet ska ske på konferens innan eller efter valet.

I samband med tidigare val har vi i lite olika former haft en valkonferens inför valet där vi sätter kommunal- och regionalpolitiska vallistor med mera. Nu senast i samband med distriktsårskonferensen 2014. Utgångspunkten i besluten som fattades på årskonferensen 2015 var dock att ompröva gamla rutiner, varför vi i framtiden skulle kunna ha mer än en valkonferens. Man skulle kunna tänka sig att distriktet kan ha en extra valkonferens efter valet, där frågan om kommunalrådsval skulle kunna avgöras – eventuellt tillsammans med en valutvärderingspunkt eller liknande. Fördelen skulle vara att vi då har ett valresultat och därmed en preliminär uppfattning om hur många kommunalråd distriktet ska fatta beslut om att välja. Eftersom kommunstyrelsen är ett kommunalpolitiskt val så som övriga nämnder och styrelser är det valresultatet som avgör om vi har noll, ett eller flera kommunalråd att tillsätta. Tidsmässigt skulle det inte bli någon skillnad jämfört med tidigare mandatperioder då distriktsstyrelsen fattat beslut om att utse kommunalråd efter valet.

Det finns dock mycket som talar för att utse våra kommunalråd vid "ordinarie" valkonferens före valet. Även om tillträdande kommunalråd först blir valda för mandatperiod som börjar vid årsskiftet efter ett val så påbörjas förhandlingsarbete med andra partier och förberedelser för mandatperioden i princip dag ett efter valet. Att tidigarelägga valet jämfört med idag innebär bättre förutsättningar att komma snabbt igång med arbetet i stadshuset efter valet. En fördel med att genomföra valet med god framförhållning är också att det är ett speciellt uppdrag då det är vårt/våra enda heltidsarvoderade kommunalpolitiska uppdrag. Att med god framförhållning bli utsedd av distriktet till att vara kommunalråds kandidat med presumtionen att bli vald innebär bättre förutsättningar för den kamrat som blir vald att förbereda sig. Utöver det blir det en stor arbetsbörda att arrangera en kommunalrådsvals-/valutvärderingskonferens snart inpå efter valet.

En tangerande fråga som dyker upp i samband med ovanstående diskussion är den påverkan på valrörelsen det blir om vi utser kommunalråds kandidater inför ett val – istället för att välja dem efter valet. Att bestämma oss innan valet vilka vi vill se till specifikt kommunalpolitiskt uppdrag kan innebära större fokus på just det uppdraget, med större inslag av personval och personfokus jämfört med att fokusera på det politiska innehållet. Om det är positivt eller negativt finns det säkert skiljaktiga meningar om i partiet. Vi kan helt enkelt konstatera att större "personkandidatfokus"

möjliggörs. Men att i vilken utsträckning det blir så avgörs i grunden av vilken valstrategi och valtaktik vi väljer.

Förslag: Att våra kommunalråds kandidater väljs i samband med valkonferens i god tid före kommunalvalet.

Eventuell koppling till kommunfullmäktigevalet

Nästa fråga blir i vilken utsträckning vi kopplar valet av kommunalråd till kommunfullmäktigevalet. Det finns inget som formellt kopplar samman dessa val. Kommunfullmäktige är det folkvalda organ som tillsätts enligt de listor partierna antar, medan kommunstyrelsen är en kommunalpolitisk nämnd med särskilda uppgifter och befogenheter. Den tillsätts av kommunfullmäktige så som andra kommunalpolitiska nämnder och styrelser tillsätts. För att bli vald till kommunstyrelsen behöver en person därför inte sitta i kommunfullmäktige - vare sig enligt lagstiftningen eller enligt praxis. I skrivande stund är exempelvis kommunstyrelsens ordförande (s) i Göteborg och ett biträdande kommunalråd (s) ej ledamöter av kommunfullmäktige. I praktiken innebär det att kommunstyrelsens ordförande i detta fall har yttranderätt, men ej rösträtt, i kommunfullmäktige.

Eftersom vi förespråkar att välja kommunalråds kandidater före valdagen blir frågan rent praktiskt om vi ska fatta beslut om kommunalråds kandidater samtidigt som vi sätter våra vallistor – eller om vi ska genomföra ett separat val på valkonferensen.

Fördelen med att koppla valet av kommunalråd till fullmäktigevalet är att det blir ett enklare och tydligare beslut internt- och externt. Rent faktiskt så kommer vårt eller våra kommunalråd förväntas ta en stor del av debatten i kommunfullmäktige. Kommunalrådets yttranderätt medger detta – men för enkelheten och tydlighetens skull torde det vara lika bra att kamraten i fråga också är en del av fullmäktigegruppen med rösträtt. Nackdelen är att vi binder oss till att bara kunna välja från ett snävare antal kamrater. Om vi exempelvis genom ett positivt valresultat får möjlighet att tillsätta två personer i kommunstyrelsen hade ett tänkbart alternativ varit att kommunalrådet också var ledamot i fullmäktige, medan det biträdande kommunalrådet inte var det. Detta för att fånga upp kompetens från utanför gruppen. Det torde dock i praktiken inte vara ett reellt problem. Det är högst troligt att de som är intresserade och mest lämpade att bli kommunalråd också är intresserade och lämpade till att vara del av kommunfullmäktige.

Rent praktiskt blir det enklare att inte separera valen. Till exempel för valberedningen. Vid tillsättande av listor frågar valberedningen idag fullmäktigekandidater om de kan tänkas sig att stå på "valbar plats" eller "icke valbar plats", i framtiden kan valberedningen fråga om kandidater kan tänka sig att vara "kommunalråds kandidat", "stå på valbar plats till fullmäktige" eller "icke valbar plats till fullmäktige".

Det ska även tilläggas att i vänsterpartiets stadgar står det att "Alla medlemmar har lika rätt att kandidera till förtroendeuppdrag". Då val av kommunfullmäktige och kommunstyrelse formellt sett är olika val, skulle man kunna argumentera för att våra stadgar innebär att man måste kunna kandidera bara till det ena och inte till det andra. Gör man dock en utblick i landet står det snabbt klart att det ändå finns en etablerad praxis i Vänsterpartiet om att det är okej att villkora kandidatur till kommunstyrelsen med att man även kandiderar till kommunfullmäktige – trots att det är olika uppdrag och stadgans skrivelse om allas lika rätt att kandidera.

Förslag: Att valet av kommunalråds kandidater kopplas till valet av kommunfullmäktigekandidater.

En eller flera listor

Göteborgs kommun består av fyra stycken kommunvalkretsar. I valet kan partier välja att gå till val med en eller flera listor med kandidater till fullmäktige. I valet 2014 var det endast Vänsterpartiet,

Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna som hade fyra olika listor, övriga partier hade en lista. Vi har fyra unika listor, Socialdemokraterna har fyra olika som toppas av samma person som då är deras kandidat till kommunstyrelsens ordförande, medan Sverigedemokraterna har en ologisk och märklig blandning av ungefär samma personer på de olika listorna.

Vad gäller valet av kommunalråds kandidater skulle det vara fördelaktigt att övergå till en lista (det vill säga ha samma lista till alla fyra kommunalvalkretsarna). Att göra som Socialdemokraterna skulle innebära en större osäkerhet kring hur många som är på valbar plats på respektive lista. På grund av dubbelvalsavveckling blir samma person endast invald för den valkrets där hen får flest röster, varför det blir en gissningslek kring vilken valkrets som vederbörande blir invald för om det är samma person överst på flera listor. Då Socialdemokraterna är fler än oss i kommunfullmäktige påverkar det inte nämnvärt deras grupp. Vilket det dock skulle göra för oss om vi är kvar på ungefär samma nivå storleksmässigt som idag.

Det skulle bli en ökad förutsägbarhet att tydligt peka ut att våra kommunalråds kandidater i rangordning följer listan till kommunfullmäktige. Det vill säga att vårt första namn på listan till kommunfullmäktige är vår huvudkandidat till kommunalråd, att andranamnet på listan är vår andra kandidat till kommunalråd osv. Med ändrad rutin med tydligare koppling till listans rangordning blir det enklare för valberedningen att bereda och valkonferensen att fatta beslut.

Vanliga argument för separata listor är ökad lokal förankring och geografisk spridning. Att ha separata listor är dock ingen garant för geografisk spridning eller annan "mångfald" på listorna, efter valet 2014 kom exempelvis en majoritet av vår topp-tre kandidater på listorna (7 av 12 kamrater) från endast två partiföreningar. Vid enskilda val kan det slumpa sig så, de var helt enkelt de kamrater som valkonferensen ansåg mest lämpade – men spridningen geografiskt var inte den bästa. En gemensam kommunlista skulle troligtvis förenkla valberedningens arbete med att ta fram ett förslag på en fullmäktige grupp som kollektiv. Vilket underlättar arbetet med spridning i gruppen vad gäller många faktorer – varav geografisk spridning är en. Då valberedningens arbete till både valet av kommunstyrelse- och kommunfullmäktige kandidater skulle underlättas, och distriktets valrörelsearbete med exempelvis hushållsutskicket skulle underlättas, av att ha en lista förordar vi det det förslaget.

En tillhörande fråga är hur många fullmäktigekandidater som vi borde gå fram med på sagda lista. I detta anser vi att valberedningen får bereda frågan och helt enkelt komma till valkonferensen med ett förslag på vad de anser är ett lagom antal. I valet till kommunfullmäktige 2014 skiljde det sig markant mellan olika partier – från Normaldemokraterna med ett namn på sin lista, till Moderaterna med 64 namn på sin lista.

Förslag: Att vi till valet av kommunfullmäktige har en lista med kandidater, att våra kommunalråds kandidater i rangordning följer listan till kommunfullmäktige och att valberedningen till valkonferensen lägger förslag på antal kommunfullmäktigekandidater.

Fyllnadsval

En ytterligare fråga handlar om hur fyllnadsval till kommunstyrelsen ska gå till. Det är mycket ovanligt för vårt parti, men rent teoretiskt skulle det kunna ske att en kamrat av en eller annan anledning lämnar sitt uppdrag i kommunstyrelsen. Socialdemokraterna som är senaste parti att fyllnadsvälja till kommunstyrelsen, fattade separat beslut utan koppling till fullmäktigelistan. Men mot bakgrund av ovanstående resonemang är det inte att föredra för oss. Det rimliga är att nästa person på fullmäktiges lista tillfrågas i tur och ordning. Likt när fyllnadsval till fullmäktige sker vid avsägelser. Det är såklart upp till respektive person att tacka nej om hen inte vill åta sig uppdraget (vilket vi anser självklart inte innebär att man också måste tacka nej till att fortsatt vara med i fullmäktige).

Förslag: Att eventuella fyllnadsval till kommunstyrelsen följer listan till kommunfullmäktige.

Förslag till beslut

Distriktsstyrelsen yrkar:

- Att våra kommunalråds kandidater väljs i samband med valkonferens i god tid före kommunalvalet.
- Att valet av kommunalråds kandidater kopplas till valet av kommunfullmäktigekandidater.
- Att vi till valet av kommunfullmäktige har en lista med kandidater (det vill säga samma lista i alla fyra valkretsarna).
- Att våra kommunalråds kandidater i rangordning följer listan till kommunfullmäktige (det vill säga att vårt första namn på listan till kommunfullmäktige är vår huvudkandidat till kommunalråd, att andranamnet på listan är vår andra kandidat till kommunalråd osv.).
- Att valberedningen till valkonferensen lägger förslag på antal kommunfullmäktigekandidater.
- Att eventuella fyllnadsval till kommunstyrelsen följer listan till kommunfullmäktige.